

Norges vassdrags- og energidirektorat
Boks 5091 Majorstua
0301 OSLO

Trondheim, 20.01.2017

Deres ref.:
201005907-14

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2016/9112

Saksbehandler:
Kjetil Lønborg Jensen,
Vemund Jaren

Høringsuttalelse - Vilårsrevisjon for Holsreguleringen i Hol og Ål kommuner

Holsreguleringen har gjennom magasinene Strandavatnet og Stolsvatnet sperret viktige trekkveger og gitt store negative konsekvenser for villreinbestandens tilgang på beiteområder i den østlige delen av Nordfjella villreinområde. I revisjonsdokumentet for Holsreguleringen konkluderes det imidlertid med at utbyggingen ikke har gitt noen uventet skade på villrein. Regional plan for Nordfjella er heller ikke lagt til grunn i saken. Stolsvatnet og nærområdene til Strandavatnet ligger innenfor planens grenser for nasjonalt villreinområde, der hensynet til villrein skal ha høyeste prioritet.

Etter Miljødirektoratets vurdering er det svært viktig at effektene av vassdragsreguleringer og mulige avbøtende tiltak vurderes under ett for hele Nordfjella villreinområde. Vi anbefaler derfor at det gjennomføres en tilleggsutredning som kan bidra til en slik samlet vurdering og prioritering, og at dette gjennomføres før det fastsettes reviderte vilkår for Holsreguleringen.

Holsvassdraget ble vurdert i NVE-rapport 49/2013, og plassert i kategori 1.1 - høy prioritet, noe som innebærer at vassdraget har stort potensiale for forbedring av viktige miljøverdier, og med antatt lite eller moderat krafttap i forhold til forventet miljøgevinst. Aktuelle avbøtende tiltak mht. minstevannføringer og magasinrestriksjoner anses som viktige i denne forbindelse, mht. å redusere eksisterende skader og ulemper for vannmiljø, landskap og friluftsliv.

Vi viser til høring av revisjonsdokument for Holsreguleringen, jf. NVEs høringsbrev 06.09.16. Etter avtale med NVE har Miljødirektoratet fått utsatt fristen til å avgi uttalelse i saken til 20.01.17. Dette med bakgrunn i møtet om vilårsrevisjoner og villreinhensyn som ble avholdt hos NVE 12.01.17, som var svært relevant både for denne saken og andre kraftutbygginger i Nordfjella villreinområde.

Miljødirektoratet vektlegger nasjonale miljøinteresser i vår vurdering av saken, noe som innebærer

at vi primært vil fokusere på villrein i denne uttalelsen. Når det gjelder andre miljøaspekter, som hensyn til innlandsfisk, vannmiljø og øvrig naturmiljø, ivaretas disse temaene av Fylkesmannen i Buskerud som regional miljømyndighet - herunder delegert myndighet for naturforvaltningsvilkår i regulerte innlandsvassdrag. Vi viser derfor til uttalelsen fra Fylkesmannen i Buskerud mht. miljøforvaltningens vurdering av disse temaene.

Villrein

Norge har de siste gjenlevende bestandene av den opprinnelige ville fjellreinen i Europa, og arten har derfor status som nasjonal ansvarsart. Vi har de siste 10-15 år fått økt kunnskapsgrunnlaget om villreinens bruk av leveområdene vesentlig, ikke minst gjennom flere regionale FoU-prosjekter som har brukt GPS-sendere på dyra. Med bakgrunn i denne kunnskapen, sammen med økt kunnskap om gamle fangstanlegg og trekkveger, samt lokal erfaringsbasert kunnskap, er det liten tvil om at omfattende kraftutbygginger har skapt alvorlige barrierer for reinens bevegelser i landskapet og redusert den økologiske funksjonaliteten i mange villreinområder. Denne kunnskapen var imidlertid fraværende da en stor andel av konsesjonene ble gitt.

I rapporten fra prosjektet "Villrein og samfunn" i 2004 (NINA Temahefte 27) uttalte rådgivningsgruppa blant annet følgende: "Omfattende vassdragsreguleringer har ført til forringede levevilkår og nye forvaltningsutfordringer i mange villreinområder, men villreininteressene har tradisjonelt ikke vært omfattet av vilkår i konsesjonsbetingelsene på linje med fiske og friluftsliv. Rådgivningsgruppa mener at aktuelle tiltak knyttet til villrein må bli nærmere vurdert i forbindelse med de nært forestående konsesjonsfornyelsene innenfor villreinområder, og at villreinen må inkluderes i forbindelse med vilkårsrevisjoner."

I rapporten fra revisjonsprosjektet til NVE og Miljødirektoratet (NVE-rapport 49/2013) omtales villrein spesielt i kap. 3.3.3. Det pekes på at et hovedproblem er neddemming av arealer som enkelte steder har ført til avskjæring av villreinens trekkveger, samt barrierevirkninger knyttet til økt vintervannføring med åpne vannløp, anleggsveger og kraftledninger. Videre pekes det på at den negative effekten av slike inngrep ofte forsterkes av påfølgende hyttebygging og økt fritidsbruk av fjellet med utgangspunkt i inngrepene. Det drøftes også noen mulige avbøtende tiltak, herunder at det i en del tilfeller kan vurderes tilrettelegging for gjenopptakelse av trekk på andre arealer enn de som er neddemt. I prosjektet er det ikke gjort detaljerte vurderinger av mulige tiltak for å bedre forhold for villrein. Selv om det ikke er påpekt spesielle tiltak, framholdes det at hensynet til villrein vil være et aktuelt tema i revisjoner som berører viktige villreinområder. Vi viser her også til tilleggsnotatet til revisjonsrapporten som ble utgitt av Miljødirektoratet 01.06.13 (vedlagt), der problematikken og mulige avbøtende tiltak er drøftet mer i detalj, også med konkrete eksempler fra blant annet Nordfjella villreinområde.

I revisjonsdokumentet for Holsreguleringen nevnes det under tema naturmangfold at influensområdet ligger innenfor leve- og trekkområder for villrein, men det konkluderes uten noen videre drøfting eller begrunnelse med at utbyggingen ikke har gitt noen uventet skade på disse verdiene. Spørsmålet om en har skader eller ulemper av miljømessig karakter som ikke var vurdert på konsesjonstidspunktet er ikke kommentert.

Holsreguleringen har gjennom de to store magasinene Strandavatnet og Stolsvassmagasinet sperret viktige trekkveger og gitt store negative konsekvenser for villreinbestandens mulighet til å bruke beiteområder i den østlige delen av Nordfjella villreinområde. Vi viser her til grundige vurderinger med kartdokumentasjon i felles uttalelse 18.11.16 fra Nordfjella og Fjellheimen villreinnemnd og Villreinutvalet for Nordfjella. For en mer omfattende beskrivelse av omfang og effekter av kraftutbyggingene i hele Nordfjella villreinområde viser vi til artikkelen "Nordfjella: Sterkt berørt av kraftutbygginger" av Bøthun, Strand og Knudsen i årboka "Villreinen" 2014, s. 32 - 37 (denne er lagt ved uttalelsen fra villreinnemnda og villreinutvalget). Begge disse dokumentene understreker behovet for en bredere og mer helhetlig tilnærming til effektene av kraftutbygging og mulige avbøtende tiltak enn det som er mulig innenfor rammene av den enkelte konsesjon.

Revisjonsdokumentet omtaler og vurderer forholdet til Regional plan for vannforvaltning for Vest-Viken, som ble godkjent av Klima- og miljødepartementet 04.07.16. [Regional plan for Nordfjella med Raudafjell 2014 - 2025](#), som ble vedtatt av fylkestingene i Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane i juni 2014, er imidlertid verken kommentert eller vurdert. Hovedformålet med denne planen er "å komme fram til en langsiktig og helhetlig strategi for bruk av arealer som er viktige leveområder for villreinen eller påvirker villreinens leveområder". Planen har en arealsonering der det aller meste av Stolsvassmagasinet og store deler av nærområdene til Strandavatnet ligger innenfor grensene for det fastsatte nasjonale villreinområdet, der hensynet til villrein skal ha høyeste prioritet, mens øvrige deler er i randområde. Planen har retningslinjer der § 2.7 om vassdrag lyder:

"I regulerte vassdrag skal regulanter og kommuner i fellesskap søke å restaurere landskapsskader og så langt mulig reetablere trekkveger for villrein.

Ny kraftutbygging, utvidelse av eksisterende kraftanlegg som gir arealbeslag i viktige villreinområder og nye kraftlinjer bør unngås i planområdet. Konsekvenser for villreinstammen skal utredes i henhold til nyeste kunnskap både ved eventuelle nye reguleringer og ved vilkårsrevisjoner."

Den regionale planen har også et *handlingsprogram* vedtatt av fylkestingene i 2015/16 der et av tiltakene/prosjektene handler om villreinfokus i vilkårsrevisjoner, jf. § 2.7 i retningslinjene. Begrunnelsen for prosjektet er at det er viktig at hensyn til villrein, ut fra nyeste kunnskap, innarbeides i vilkårsrevisjonene. Som del av dette bør både vilkårene for det enkelte vassdrag, og konsesjoner i området som helhet vurderes. På bakgrunn av dette tok Buskerud fylkeskommune initiativ til et møte med NVE, Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Buskerud, villreinnemnda og villreinutvalget som ble holdt i NVEs lokaler 12.01.17. Vi viser til utkast 16.01.17 til referat fra dette møtet som er sendt ut til kommentarer og godkjenning blant møtedeltakerne.

Miljødirektoratets vurdering er at det er svært viktig at effektene av vassdragsreguleringer og mulige avbøtende tiltak vurderes under ett for hele Nordfjella villreinområde. Flere av de aktuelle tiltakene, f. eks. etablering av terskler eller landbruere for å gjenåpne trekkveger, kan være både kostbare å gjennomføre og ha usikker effekt inntil de er prøvd ut i praksis, eller eventuelt vurdert ved hjelp av simuleringer etter nyutviklet metodikk. Det er viktig at et avbøtende tiltak iverksettes der det antas å få en stor betydning for villrein. Selv om det skulle være teknisk og praktisk mulig å etablere slike tiltak i Stolsvassmagasinet, er det ikke sikkert at det er dette området som bør

prioriteres høyest eller først ut fra en samlet vurdering av avbøtende tiltak i hele villreinområdet. Vi anbefaler derfor at det gjennomføres en tilleggsutredning som kan bidra til en slik samlet vurdering og prioritering, og at dette gjennomføres før det fastsettes reviderte vilkår for Holsreguleringen, og fortrinnsvis også før Hemsilreguleringen. Vi viser her til prinsippene om økosystemtilnærming og vurdering av samlet belastning i naturmangfoldloven § 10.

Opparbeidelse av mye ny kunnskap de siste årene gjør at det ligger spesielt godt til rette for å få gjennomført et utredningsprosjekt som vurderer og prioriterer avbøtende tiltak i hele Nordfjella villreinområde. Blant annet har GPS-merkeprosjekt på villrein gitt økt kunnskap om dyras arealbruk i området, og FoU-prosjekter knyttet til arbeidet med regional plan, f.eks. om menneskelig ferdsel og forstyrrelser, har også bidratt med mye relevant kunnskap. I tillegg vil forskningsrådsprosjektet "RenRein" (Renewable Reindeer), der både NVE og Miljødirektoratet er brukerpartnere, bruke Nordfjella som et av sine studieområder. RenRein vil utvikle og ta i bruk ny metodikk med simulering av effekter av avbøtende tiltak, og gjennomføre dialogprosesser med lokale brukere.

Etablering av et eget utredningsprosjekt som skissert over, jf. møtet 12.01.17, vil på kort sikt kunne gi et bedre prioriteringsgrunnlag i forhold til allerede oppstartede revisjoner. Det vil også spille sammen med RenRein-prosjektet i den mer langsiktige kunnskapsutviklingen og i forhold til kommende revisjonsprosesser. Prosjektet vil trolig kunne ha betydelig overføringsverdi til andre villreinområder.

Miljødirektoratet imøteser en videre dialog om dette.

NVE-rapport 49/2013 - andre viktige miljøverdier

Holsvassdraget ble vurdert av revisjonsprosjektet til NVE og Miljødirektoratet i NVE-rapport 49/2013, og plassert i kategori 1.1 - høy prioritet. Plassering i kategori 1.1 innebærer at vassdraget har stort potensiale for forbedring av viktige miljøverdier, og med antatt lite eller moderat krafttap i forhold til forventet miljøgevinst. Landskap og friluftsliv var utslagsgivende miljøverdier for kategori plasseringen (stor verdi og stor påvirkning). Disse miljøverdiene bør følgelig også vektlegges i revisjonssaken. I rapport 49/2013 pekes det på følgende aktuelle tiltak:

- Minstevannføring til Storåne fra Strandavatn, og til Urunda fra Stolsvatn.
- Magasinrestriksjoner i Rødungen, Strandavatn og Stolsvatn av hensyn til landskap, friluftsliv og reiseliv.

Behovet for minstevannføring i Storåne og Urunda, samt magasinrestriksjoner i Strandavatn, er også redegjort for i høringsuttalelsen fra Fylkesmannen i Buskerud. I tillegg til forbedringene av vannmiljø som påpekes i fylkesmannens begrunnelse, vil vi tilføye at ovennevnte avbøtende tiltak anses som viktige mht. å redusere skader og ulemper for landskap og friluftsliv i området.

Magasinrestriksjoner av hensyn til landskap og friluftsliv må samtidig vurderes i forhold til aktuelle avbøtende tiltak av hensyn til villrein, herunder eventuelle magasinrestriksjoner med en annen innretting av tapping/fylling tilpasset villreinen (årstid og fyllingsgrad), og eventuell etablering av terskler eller landbruere i magasiner. Dette kan det tas nærmere stilling til etter gjennomføring av

den anbefalte tilleggsutredningen. Dersom motsetningsforhold gjør seg gjeldende mellom slike avbøtende tiltak, mener vi at hensynet til villrein som nasjonal ansvarsart må tillegges størst vekt.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Yngve Svarte
avdelingsdirektør

Torfinn Sørensen
seksjonsleder

Tenk miljø - velg digital postkasse fra e-Boks eller Digipost på www.norge.no.

Vedlegg:

1 Notat i forbindelse med Nasjonal gjennomgang av vassdragskonsesjoner 01.06.2013